

Foodhills AB

Eventuell överträdelse av lagen om otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter – förbudet mot sena betalningar

Saken

Eventuell överträdelse av 5 § första stycket 1 lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter (LOH).

Konkurrensverkets beslut

Konkurrensverket kommer inte att utreda saken ytterligare. Ärendet avslutas.



Bakgrund

1. Ärendet inleddes efter att Konkurrensverket i oktober 2024 mottog en förfrågan om Foodhills AB¹ (Foodhills) omfattas av samma regler om betaltider enligt LOH som en aktör i ett annat ärende som avgjorts av Konkurrensverket.
2. Foodhills etablerades 2018 i Bjuv och producerar fryst mägärt. Foodhills kontraktsodlade mägärt på 4 500 hektar i Skåne och Halland under 2024. Foodhills säljer sin frysta mägärt till andra livsmedelsproducenter över hela världen.

Konkurrensverkets utredning

3. Mot bakgrund av uppgifterna som inkommit inledde Konkurrensverket en utredning. Syftet med utredningen har varit att utreda om Foodhills överträtt förbudet mot sena betalningar i 5 § första stycket 1 LOH.
4. Under utredningen har Konkurrensverket förelagt Foodhills att ge in handlingar och uppgifter. Kontakter med Foodhills har även ägt rum via möte, telefon och e-post. Foodhills har under utredningen bland annat gett in skriftliga handlingar i form av avtal, leverantörslistor, sammanställningar av betalningar och kostnadsfördelningar samt yttranden och redovisningar. Konkurrensverket har också hämtat in uppgifter från odlarnas ärtodlarförening.

Förfarandet

Ärtodlingsavtalen som är föremål för prövning i ärendet

5. Utredningen har avsett den del av Foodhills verksamhet som består i ärtodling som utförs av odlare. Denna odling regleras genom ett standardavtal mellan Foodhills och den individuella odlaren.² Avtal ingås och gäller för ett års vegetationsperiod åt gången. Vill odlaren ingå ett nytt avtal för nästkommande års vegetationsperiod behöver nytt avtal tecknas. Avtal mellan Foodhills och odlare sluts i regel under våren avseende det aktuella året och avtalet löper ut i samband med skörden. I avtalet anges bland annat den planerade ärtsorten som ska odlas, den areal som ärtorna ska odlas på samt ett preliminärt datum för sådd.

¹ Org. nr 559097-6501.

² Det avtal Foodhills lämnat in gäller för 2024 och benämns "Kontrakt konserverärter & torrskördade ärter 2024".



6. Det finns möjlighet att komma överens om att ärtorna ska odlas enligt Kravs eller Sigills standard.³ Det finns då två separata standardavtal som tar hänsyn till respektive organisations standarder. I de delar av avtalen som har betydelse för bedömningen i ärendet är emellertid samtliga tre inlämnade standardavtal likalydande.
7. Av standardavtalet framgår att Foodhills tillhandahåller utsädet utan kostnad och att utsädet förblir Foodhills egendom. Odlaren har enligt avtalade villkor ingen rätt till den odlade grödan utan ersätts för att upplåta odlingsareal och genomföra odlingen för Foodhills räkning. Utsädet får varken säljas eller överlätas och får inte blandas i det fall flera sorter av utsäde levererats.
8. Foodhills förser odlaren med en specifik ärtsort som odlaren ska använda i sådden. Efter leverans av utsädet ansvarar odlaren för att lagra det några veckor före sådd. Enligt avtalet åtar sig odlaren därefter att upplåta sin mark till Foodhills och att ta hand om åkern och odla ärten fram till skörd. I odlarens ansvar ingår bland annat markförberedelse genom jordbearbetning och tillföring av näring samt en skyldighet att övervaka så att det inte finns avvikande jordmån eller annars ojämna jordförhållanden. I avtalet ingår också att odlaren står för vissa kostnader i samband med uppfyllandet av dessa skyldigheter, kostnader för bekämpningsmedel och drivmedelskostnader.
9. Foodhills ansvarar efter leverans av utsädet för bland annat jordprov och markanalyser, utifrån vilka företaget tar fram rekommenderade gödslingsförslag. Foodhills konsulenter kontrollerar sedan att det är ordentligt jordbearbetat innan bolaget ger klartecken till att odlaren får så. Bolaget ansvarar också för löpande kontroller av ogräs samt konsulterar odlaren kring lämpliga växtskyddsåtgärder och utför skadedjursinventering. Av avtalet framgår att odlaren ska följa de skötselanvisningar för den kontrakterade arealen som Foodhills vid behov meddelar under odlingsperioden.
10. Avtalet innehåller en bestämmelse om minimiersättning, enligt vilken Foodhills åtar sig att ersätta sina odlare med en garantisumma för att säkerställa att de inte står utan ersättning vid en misslyckad odling. Ett belopp per hektar betalas ut i syfte att täcka den risk som är förknippad med att upplåta arealen för odling. En översikt av den kostnads kalkyl som lämnats in till Konkurrensverket visar att Foodhills står för en andel som överstiger en kvalificerad majoritet av odlingskostnaderna genom utsäde, provtagning, rådgivning, skörd och transport av ärtor från fält till fabrik.

³ Handl.nr 6, Kontrakt IP Sigill certifierade ärter, Svar på begäran om uppgifter, se odlingskontraktet (p. 1) och handl.nr 7, Kontrakt Ekologiska konservärter, Svar på begäran om uppgifter, se odlingskontraktet (p. 1).



Därmed bär Foodhills den största delen av de risker som är förknippade med förfarandet.

11. Foodhills beslutar därefter om skördetidpunkter, varefter företaget skördar ärten med egna skördetröskor. Foodhills transporterar sedan på egen hand tillbaka ärten till sin fabrik för vidareförädling.

Sammanfattning av avtalsrelationen mellan parterna

12. Foodhills har bland annat muntligen förtydligat att de äger ärtorna och att de behåller äganderätten till ärtorna under hela processen. Utifrån detta och ovanstående beskrivning av avtalsvillkoren kan relationerna mellan parterna sammanfattas enligt följande.
13. Den ärt som avtalen gäller är aldrig odlarens vara och det står inte odlaren fritt att på eget bevåg välja när denne vill utföra sådd och skörd eller välja uppköpare till produkten. Foodhills ansvarar för ärten och styr vilken sorts ärt som ska sås på fältet, vilken dag sådden ska äga rum samt hur jordbearbetning, växtskyddsåtgärder och gödsling ska utföras. I kontraktet framgår att odlaren för att avvika från överenskommen hantering behöver Foodhills medgivande. Foodhills kan, men behöver inte, bevilja de initiativ odlaren önskar vidta.
14. Odlarna av ärten representeras av en odlarförening. Av uppgifter från odlarföreningen framgår bl.a. följande. Upplägget avviker från traditionell odling genom att odlaren aldrig äger grödan vid något tillfälle. Vid vanliga köp har odlaren större handlingsfrihet och kan välja odlingsmetoder, tidpunkt för skörd och uppköpare vid försäljning. Vid ärtodling upplåts i stället fältet till Foodhills som ansvarar för hela processen och står för utsäde, skörd och övriga åtgärder, medan odlaren ansvarar för jordbearbetning och bekämpning enligt Foodhills anvisningar. Foodhills hämtar upp ärten när den ska transporteras, och odlaren är inte inblandad i att bringa in skörden till fabrik. Betalningen till odlaren sker per kilogram ärt och anses främst täcka arbetskraften och markkostnaden. Det finns vissa likheter med vanliga köp men i detta fall tar dock odlaren mindre risk och garanteras en minimilikvid per hektar, även vid misslyckad skörd. Foodhills står den största risken och ligger ute med mycket kapital. Modellen innebär att odlaren inte behöver ligga ute med kapital under hela säsongen eller investera i specialmaskiner för odlingen.

Foodhills inställning och beskrivning av den aktuella modellen

15. Foodhills uppfattning är att LOH inte är tillämplig på avtalen mellan Foodhills och odlarna då det inte sker ett köp av jordbruks- eller livsmedelsprodukter i LOH:s mening. Foodhills motiverar bland annat detta med att äganderätten till ärtorna aldrig övergår till odlaren utan att själva tjänsten som odlaren utför är att upplåta mark och odla Foodhills ärtor.



Foodhills står hela risken för ärtorna och odlarna har rätt till en minimiersättning enligt avtalet. Foodhills står bland annat för utsäde, provtagning, rådgivning, skörd och transport av ärtor från fält till fabrik. Foodhills står för en kvalificerad majoritet av kostnaderna i odlingen och odlaren ersätts för nedlagt arbete och kostnad för eventuellt bekämpningsmedel.

16. Foodhills har förklarat bakgrunden till den aktuella affärsmodellen enligt följande. Foodhills producerar högkvalitativ mägärt där det är viktigt att den skördas i rätt tid. Foodhills har ett tidsfönster på ungefär två dagar för att skörda ärten. Efter att ärtorna skördats behöver de processas och frysas in i Foodhills anläggning inom några få timmar efter skörd för att inte bli dåliga. Kylanläggningen kan inte hantera ärten från samtliga odlare samtidigt, utan processandet i anläggningen, transporten av ärt till anläggningen och skörden behöver planeras noggrant och passa in i logistikschemat. Foodhills bestämmer därför när sådd och skörd av ärten ska ske. Sådd sker från mitten av mars fram till midsommar. Skörd sker från midsommar till mitten av september. Under skördeperioden sker skörden i treskift av sex skördelag. Foodhills behöver ha en så stor kontroll av odlingen för att kunna producera den aktuella ärten på det aktuella sättet.
17. Foodhills har uppgett att den aktuella modellen för ärtodling har tillämpats sedan innan LOH trädde ikraft och att modellen inte har justerats på åtminstone fem år. Enligt Foodhills avviker modellen kraftigt från vad som gäller för annan växtodling på grund av att skördefönstret är så kort och på grund av att ärtorna behöver kylas in i mycket nära anslutning till skörd. Detta skiljer sig mot exempelvis spannmål och potatis som går att lagra betydligt längre innan det behöver processas.

Bedömning

Rättslig reglering m.m.

18. Av 1 § LOH framgår att LOH syftar till att skydda leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter mot vissa otillbörliga handelsmetoder. Enligt 2 § LOH gäller lagen vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter om köparen eller leverantören är etablerad i Sverige. För att lagen ska vara tillämplig när en köpare inte är en myndighet eller en offentlig aktör krävs att köparen har en årsomsättning som överstiger två miljoner euro.
19. Köpare definieras enligt 3 § 2 LOH bland annat som en fysisk eller juridisk person, eller en grupp av fysiska eller juridiska personer, som köper jordbruks- och livsmedelsprodukter. Leverantörer definieras enligt 3 § 3 LOH som en fysisk eller juridisk person som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter.

20. Vad som är en jordbruks- eller livsmedelsprodukt framgår av 3 § 1 LOH. Vad som är *köp* av jordbruks- och livsmedelsprodukter definieras inte i LOH eller förarbetena. I UTP-direktivet används uttrycket "leveransavtal" genomgående för att beskriva relationen mellan köpare och leverantör. Det finns dock inte någon definition av vad som avses med "leveransavtal", utan begreppet får enligt skälen till direktivet i stället fastställas i medlemsstaternas nationella rätt.⁴ I svensk lagstiftning används uttrycket leveransavtal endast på energiområdet och lagstiftaren har valt att använda uttrycket "avtal" i LOH.⁵
21. Att LOH omfattar köp av produkter framgår av ordalydelsen i 3 § LOH. Av LOH följer även att vissa till produkterna anknutna tjänsteavtal, exempelvis de som anges i 12 § LOH (lagring, marknadsföring etc.), omfattas av LOH.
22. Bestämmelserna definierar emellertid inte vad som utgör ett köp av livsmedel enligt LOH.
23. Konkurrensverket har i ett tidigare beslut berört frågan om vilka typer av köp och avtal som omfattas av LOH.⁶ I det ärendet prövades om Polismyndighetens sena avbokning av ett julbord utgjorde en överträdelse av förbudet mot sena annulleringar enligt LOH. Eftersom avtalet inte enbart utgjorde köp av livsmedel, utan även omfattade utförande av tjänster som lokal, personal och service, var det avgörande för bedömningen att särskilja tjänsteaspekterna från köp. Konkurrensverket kom fram till att avtalet övervägande avsåg tjänster och därför skulle klassificeras som en restaurangtjänst snarare än ett livsmedelsköp, och LOH ansågs därmed inte tillämplig. Konkurrensverket utgick i det ärendet från bestämmelserna i köplagen (1990:931) vid bedömningen av om transaktionen i ärendet utgjorde köp av vara eller inte.
24. LOH och köplagen har vissa beröringspunkter när det gäller bedömningen av riskövergång i avtal för handel med jordbruks- och livsmedelsprodukter. I förbudet i 5 § första stycket 6 LOH finns en hänvisning till den köprättsliga risken när det gäller vem som ska betala kostnader för försämring och förlust. I förarbetena bedöms UTP-direktivets uttryck om att äganderätten har övergått till köparen motsvara den tidpunkt då den köprättsliga risken övergår till köparen enligt 13 § första stycket köplagen.⁷ Det kan således konstateras att den köprättsliga riskövergången utgör en central tidpunkt enligt LOH, i enlighet med köplagens principer.

⁴ UTP-direktivet, skäl 24.

⁵ Prop. 2020/21:134 s. 26.

⁶ Konkurrensverket, dnr 16/2022.

⁷ Prop. 2020/21:134 s. 48.



25. Generellt sett avser ett tjänsteavtal ett åtagande från uppdragsgivaren att utföra arbete åt beställaren i utbyte mot ersättning. Till skillnad från köp av lös egendom innebär alltså avtalet inte att äganderätten av en vara övergår till beställaren.
26. Av 5 § första stycket 1 LOH följer att det är förbjudet för en köpare att betala sina leverantörer senare än 30 dagar efter den tidpunkt som anges i 6 eller 7 §§ samma lag. Bestämmelsen i 5 § första stycket 1 LOH utgör det så kallade förbudet mot sena betalningar.

Konkurrensverkets överväganden

27. Foodhills är ett företag etablerat i Sverige. Företaget har 2024 haft en omsättning som överstiger två miljoner euro. Foodhills verksamhet syftar till att förädla ärt, vilket är en sådan produkt som faller inom LOH:s tillämpningsområde. För att LOH ska vara tillämplig krävs emellertid också att det är fråga om ett sådant köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter som avses i 2 § LOH. Detta avgör om LOH:s förbud mot sena betalningar, likväl som de andra förbuden i LOH, är tillämpliga på avtalsförhållandet mellan Foodhills och dess odlare.
28. Som angetts under avsnittet rättsliga utgångspunkter innehåller inte LOH eller förarbetena någon tydlig definition av vilka typer av avtal som omfattas av begreppet *köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter* i 2 § LOH.
29. En naturlig utgångspunkt för att avgöra om en transaktion utgör ett köp i LOH:s mening är, likt i köplagen, att ett köp förutsätter att äganderätten till varan mot ersättning övergår från leverantören till köparen. Av utredningen framgår att de avtal som ingås mellan Foodhills och odlarna inte innehåller någon form av äganderättsövergång, vare sig av utsädet eller av de skördade produkterna. Utsädet levereras till odlarna, utan att dessa blir ägare till detta, varefter Foodhills tar samtliga beslut kring grödan och skördar sådden för vidaretransport till sin egen processanläggning. Odlarna har mycket liten rådighet över ärtodlingen och kan bland annat inte bestämma själva när sådden ska göras eller när skörden får ske.
30. Odlarna tillhandahåller vissa nödvändiga insatser och resurser som är förutsättningar för att odlingen ska kunna ske, men dessa innebär inte att det skett en övergång av äganderätten till en vara i LOH:s mening. De kostnader odlarna har kan anses kopplade till skötsel och inte kostnader för insatsvaror. Foodhills står för en större del av odlingskostnaderna och även för den huvudsakliga ekonomiska risken. Odlarna ersätts med en minimiersättning som motsvarar kostnaderna för att genomföra arbetet och ansvara för odlingen på den specificerade arealen. Andra omständigheter som talar för att odlarna inte äger varan är att ärten mognar snabbt och att Foodhills självt bestämmer när den ska skördas under odlingssäsongen och det faktum att

odlarna inte kan ta egna beslut kring skörden. Att Foodhills tar en så stor del av risken och står för en sådan stor del av odlingskostnaderna bekräftar bilden av att det är Foodhills som äger ärten under hela ärtodlingsprocessen och att det i samband med skörd, eller tidigare, inte sker någon äganderättsövergång mellan parterna.

31. De nämnda omständigheterna innebär enligt Konkurrensverkets bedömning att det inte är fråga om ett sådant köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter som avses i LOH. De aktuella avtalen bedöms inte heller av annan anledning aktualisera en tillämpning av LOH. Det saknas därför skäl att ta ställning till om Foodhills avtalsvillkor med odlarna är förenliga med förbudet i 5 § första stycket 1 LOH. Det är heller inte fråga om en tjänst enligt 12 § LOH. Mot denna bakgrund finner Konkurrensverket att det inte är nödvändigt att fortsätta utredningen. Ärendet ska därför avslutas.

Detta beslut har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit sakkunniga juristen Jahsmine Hamilton.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och beslutet saknar därför namnunderskrift.

Marie Östman

Beslutet att inte utreda saken ytterligare kan inte överklagas

Detta beslut kan inte överklagas, se 4 och 8 §§ förordningen (2021:583) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.